

Jānis un Dāvids Mitrēvici ir *Dd Studio*
līdzīpašnieki, taču viņu komandā ir
ap desmit cilvēku

Teksts — Ieva Alberte
Foto — Rūta Kalmuka, F64

Azerbaidžāņu digitalizētāji

Tēva un dēla Mitrēvicu uzņēmums *Dd Studio* iekārtojis muzejus Azerbaidžānā un raugās Kazahstānas virzienā

MELNO TĒJU pēdējo četru gadu laikā Jānis un Dāvids Mitrēvici dzer vairāk. Jo Azerbaidžāna ir islāma zeme, un biznesa tikšanās laikā tējas dzeršana ir ierasts process. Ap 70% no Mitrēvicu vadītās *Dd Studio* padarītā ir eksports uz Azerbaidžānu. Viņi veido ekspozīcijas, iekārtojot muzejus ar stendiem, skārienjutīgiem ekrāniem, videosienām. *Dd Studio* ir saīsinājums vārdiem «digitālais dizains». Jānis ir radošais direktors, Dāvids – direktors. Viņi arī firmas līdzīpašnieki.

Dāvids Mitrēvics beidzis LU ekonomistus un vienīgais ģimenē nav mākslinieks. Tādi ir mamma Ieva Iltnere, brālis Miks, viņa sieva Kristīne Kursiša, tētis Jānis Mitrēvics.

«Neesmu konservatīvs,» Jānis stāsta, kāpēc līdz ar datoru parādīšanos Latvijā tie viņu ieinteresēja. Mākslinieki, kuri vīpsnāja: «Tas jau nav nekas īsts, tā taču mašīna,» pēc pāris gadiem saprata, ka jāiet līdzī laikam. To zināja Edgars Vērpe, tolaik Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskolas

Uz Baku lido vismaz reizi mēnesī. «Var salīdzināt ar Dubaju – nafta, strauja attīstība»

vadītājs, tāpēc aicināja palīgos ar padomu, kā moderni un digitāli iekārtot mākslas skolu. Jānis atrada cilvēkus, kuri prata strādāt ar video, animāciju, 3D. Lēnām veidojās komanda.

«Nekļūsti jau sliktāks mākslinieks, ja darbojies ar otu vai datoru,» saka Dāvids un rāda darbu, ko gleznojusi Latvijas Mākslas akadēmijas studente. Gleznā atainota kaujas aina, kur romieši kraujas malā aizdzinuši laivas. Darbs ieskenēts, izdrukāts uz

IZSTĀDES:
DIVAS LATVIJĀ,
11 STARPTAUTISKAS
IZSTĀDES EIROPĀ
UN ASV

līmplēves, ielikts izgaismotā kastē un tagad redzams Gobustānas muzejā Azerbaidžānā.

«Sākām kā multimediju digitālā dizaina studija: video, mājaslapas. Vēdekļītis vērās, vērās un nu ir atvēries,» Jānis atceras, ka uzņēmumu reģistrējis 2000.gadā, lai piedalītos konkursā par Ventspils muzeja ekspozīcijas izveidi. Uzvarēja, istenoja. Mitrēvics par to ieguva Spīdolas balvu. Drīz vien tāds skārienjutīgs ekrāns kā Ventspilī gribēja daudzi: Aleksandra Čaka muzejs, Jūrmalas muzejs, Ojāra Vācieša muzejs. «Latvija ir muzeju zeme. Visus Raiņa un Aspazijas muzejus varēja vienā savienot,» smejas Mitrēvics.

KRĪZĒ DAUDZ DARBA

Ap 2009.gadu vietējie pasūtījumi apstā. Darba apjoms – samazinājās. Tikmēr *Statoil* pārstāvniecība Azerbaidžānā meklēja, kas varētu izveidot izstādi par Nobeli ģimenes vēsturi un naftu. Apritēja 130 gadu, kopš Nobeli Azerbaidžānā sāka darboties naftas industrija. *Statoil* strādāja Baiba Rubesa, kura aicināja Mitrēvicu izpalīdzēt, jo Azerbaidžānā piemērotu pakalpojumu neatrada.

Projekts tapa sadarbībā ar Azerbaidžānas Republikas Kultūras un Tūrisma ministriju. «Tas bija izaicinājums. Cita kultūra. Radās iespēja, un mēs to izmantojām,» saka Jānis. Izstāde bija laba. Apceļoja vairākas valstis Eiropā, Amerikā. Azerbaidžāņi gribēja, lai Mitrēvici iekārto muzejus.

Jānis novērojis: pasūtītājiem raksturīgi, ka gribas tieši to, kas redzēts citur. Tieši tās tehnoloģijas, medijus. «Bet ilgspējīgs ir stāsts. Televizors vai telefons noveco ļoti ātri. Gada laikā,» skaidro Jānis. Piemēram, pirms vairākiem gadiem radītā ekspozīcija par Ojāru Vācieti esot pieejama diskā, kas vairs nav aktuāli – tagad ir ātrs internets, viedtālrunu aplikācijas. Bet stāsts paliek.

Dd Studio bija krīzei neraksturīga situācija: naudas pietika, laika – ne. Tapa neliela izstāde Azerbaidžānas Starptautiskajai bankai Maskavā, azerbaidžāņu ķīmiķa Jusufa Mamme-

Kultūras atšķirības darbā neizjūt. «Datoram nav nacionālās piederības»

dalijeva memoriālais kabinets Baku Naftas un ķīmijas institūtā. Vairākkārt sadarbojās ar Azerbaidžānas Kultūras un Tūrisma ministriju, piemēram, šāgada maijā Vindzoras pils parkā vienā no britu karalienes dimanta jubilejas svinību pasākumiem – karaliskajā zirgu šovā – bija *Dd Studio* veidotā Azerbaidžānas valsts prezentācijas telts.

«Katra nākamā pasūtījuma iemesls bija labas atsauksmes par iepriekšējo projektu,» panākumus skaidro Dāvids. Būtiska loma bijusi arī abām vēstniecībām, kas palīdzējušas svarīgos brīžos. Nesen Jānis atgriezies no uzņēmēju un valdības vizītes Azerbaidžānā un stāsta, cik svarīgi kopt attiecības. «Viņiem ir labas atmiņas par padomju laiku, Jūrmalu. Kad prasa, kas taisīja muzeju, viņi atbild: «Latvieši!» Vēlāk piebilst, ka firmu sauc *Dd Studio*.» Latviešu radīto muzeju Gobustānā vizītes laikā apmeklējis arī premjers Valdis Dombrovskis.

3 biznesa principi

1

Ticība. Ka var.

2

Cerība. Ka izdosies.

3

Mīlestība. Vienkārši – mīlestība.

Gobustānas Nacionālā kultūrvēstures rezervāta muzejs ir *Dd Studio* pēdējā laika lielākais projekts. Tapis aptuveni divus gadus: uz vietas filmēti senie klinšu zīmējumi. Vairāki latvieši mēnešiem Azerbaidžānā dzīvoja un strādāja.

Muzeja izveidei bija izsludināts konkurss. Konkurenti – austrieši, itāļi, grieķi. «Uzvarējām ar ideju, jo cena mums nebija tā zemākā,» – tā Jānis. Lētāki nekļūšot, jo – «vai tad kāds vēlas nopirkt lētāko gleznu?». Tomēr pasūtītājiem reizēm esot grūti saprast, ka, veidojot muzeju, vispirms jādomā par ekspozīciju, tās tēmu un tad jāceļ ēka, nevis otrādi.

Gobustānas muzejs ticis konkursa finālā par Eiropas gada labāko muzeju, kur reiz balvu ieguva Igaunijas modernās mākslas muzejs *KUMU*. Visvairāk starptautisku atbalvojumu, piemēram, festivālā *FIAMP*, *Dd Studio* saņēmuši tieši par Latvijā veidotiem projektiem. Šogad – par Rīgas Kino muzeju.

Kāpēc Mitrēvici netēmē uz Rietumu tirgu? Mēģinājuši, taču, piemēram, amerikāņi esot bailīgi pret citu valstu firmām. «Azerbaidžānai esam Rietumi, un tas ir virziens, kur viņi iet. Rietumiem esam Austrumi, kas neasociējas ne ar ko labu,» – tā Jānis.

PATIKS – SAMAKSĀS

Kultūratšķirības Mitrēvici darbā neizjūt. «Datoram nav nacionālās piederības,» saka Jānis. Sākumā gan bijušas problēmas ar saskarsmi, jo Mitrēvici kontaktējušies pēc Rietumu standartiem: e-pasti, līgumi, avansi. Azerbaidžāņi to nesaprata. Kad Mitrēvici ieminējušies, ka derētu tā kā noslēgt līgumu, saņēmuši atbildi: «Mēs visu norunājām. Sāciet strādāt!» Līgumam tāpat neesot būtiskas nozīmes: ja muzejs nepatiks, naudu nedabūs, un līgums nelīdzēs. Riskējuši. Druscīt jau bail bijis – ja nu nesamaksās tos 80 000 latu? *Dd Studio* ieguldīja naudu, ko nopelnīja par Nobelu ekspozīciju. «Mēs izdarījām, ko solījām. Viņiem patika. Samaksāja. Bijām ieguvuši uzticību,» Dāvids stāsta, ka tieši cilvēka solījums Azerbaidžānā ir lielāks garants nekā papīrs.

Ne reizi nav bijis tā, ka azeri nesamaksā. Latvijā gan var nesamaksāt ar visu līgumu. Ar kādu pašvaldību noslēgts līgums par muzeja iekārtošanu, *Dd Studio* jau sākuši pirkt lampas, datorus, taču pašvaldība nav dabūjusi Eiropas naudu, un projekts apstājies. Pašvaldībai nācies lampas atpirkt.

Gadā *Dd Studio* veido aptuveni divus, trīs projektus, arī tagad sarunu

Dd Studio pēdējā laika lielākais projekts ir Gobustānas Nacionālā kultūrvēstures rezervāta muzejs

procesā ir divi projekti. Pērn *Dd Studio* apgrozījums bija 1,4 miljoni latu, gandrīz desmitreiz vairāk nekā gadu iepriekš. Peļņa gandrīz trīskāršojusies un 2011.gadā bija aptuveni 72 tūkstoši latu.

Latvijai radīto darbu pēdējos gados ir maz. Nesen tapis digitāls palīgizdevums vidusskolēniem literatūrā: par stiliem, literātiem, radošajiem grupējumiem. Aktuāls ir projekts par Latvijas Tautas frontes vēsturi. Tapšanas stadijā – stāsts par Strūves meridiānu Jēkabpili. «Tā ir mūsu sociālā atbildība – kaut ko uztaisīt Latvijai,» saka Jānis. Dāvids paskaidro: «Mazie projekti izmaksā dārgi. Jo kvalitātes latīņu jau

nenolaizām.» Arī mazam projektam vajag animatorus, gaismotājus, programmētājus, komponistus. Viņu birojā Spiķeros strādā 10 cilvēki, lieliem projektiem tiek piesaistīti līdz pat 50 cilvēkiem. «Latvijas tirgus samazina potenciālu. Ja nebūtu Azerbaidžānas projektu, mēs nevarētu būt tas, kas esam,» – tā Jānis.

Ekspozīcijām vajadzīgie materiāli ir pieejami Latvijā: kāds uzņēmums televizorus pārtaisa par skārienjutīgajiem ekrāniem. Vitrīnu stikls bez atspīduma top uzņēmumā *GroGlass* Rīgā. Tekstus ekspozīcijām uz azerbaidžāņu valodu tulko Rīgā. «Latvijā var uztaisīt visu!» saka Jānis.

BAKU KĀ DUBAJJA

Uz Baku Mitrēvici lido vismaz reizi mēnesī. Sarakste notiek angļiski, bet sarunas – krieviski. «Baku var salīdzināt ar Dubaju – nafta, strauja attīstība. Tūrismā nevar konkurēt ar Turciju, tāpēc veido kultūras projektus,» – tā Dāvids.

Arast vietējos, kas uzstādīs latviešu veidotos digitālos standus, esot grūti. Viņi labprātāk dzer tēju un gul pusdienlaiku. Vakaros pa promenādi lielākoties pastaigājas vīrieši. Daba – pasakaina. Ir vietas, kur no zemes nāk arī gāze, kas deg. Azerbaidžāna tulkojumā ir degošā zeme.

«Azerbaidžāna ir Eiropa,» nosauca Jānis. To varot saprast, paskatoties kartē. Bet vai eiropieši ir tas, ka pirms Eirovīzijas halles celtniecības cilvēkus ar varu rāva laukā no mājām? Kā ir strādāt diktatora zemē, kur metodes nav humānas? Jānis stāsta, ka nehumāni tas izskatās, raugoties no Rietumu standartiem un mērauklas. «Viņu politiskais virziens ir parādīt labi savu valsti. Kamēr tapa ēka Eirovīzijai, viņi paralēli remontēja stadionu. Drošības labad, ja nu ar to jauncelāmo ēku kaut kas nesanāk.» Dāvids pievienojas: «Mēs pildām savu mērķi un uzdevumu.» Līdz šim *Dd Studio* neesot bijis gadījums, kad atsakās no darba tāpēc, ka tēma neuzrunā vai ir pretrunā ar sirdsapziņu. «Ko netaisītu? Būtu izaicinājums uztaisīt, piemēram, bijušā komunistiskās Ziemeļkorejas diktatora Kima Ir Sena muzeju. Bet diez vai to gribētu,» smejas Jānis.

Mitrēvici darbs piespiedu kārtā liek paaugstināt intelekta latiņu: izziņāt gan azerbaidžāņu, gan Latgales kultūru. Azerbaidžāņi paši sakot, ka ir pofigisti un pacifisti. «Viņi ir toleranti,» Jānis skaidro – jo paralēli valdījuši islāmisti, ugunspielūdzēji, hinduisti, zoroastrisma piekritēji. Tikai reizi norādīts, ka labāk neizmantot darbos zaļo krāsu, jo tā ir islāma krāsa.

Dāvids stāsta, ka azeri ir iecietīgi un prātīgi izturas pret dažādo. Gan Mitrēviciem, gan Artim Svecem, kurš *Dd Studio* atbildīgs par satura lietām, vienā ausī spīd auskars. Reiz vietējie pajautājuši, vai viņiem ir sievas, ģimenes, ceņšoties noskaidrot, vai auskars nav saistīts ar netradicionālu seksuālo orientāciju.

Kad *Dd Studio* izdevies kāds projekts, uztaisa ballīti visiem, kas pie tā strādājuši. «Nosvinam. Kā? Lietojam vīnu!» saka Jānis.

Patlaban aktuālākais ir sarunas ar Kazahstānu par kāda muzeja izveidi, Azerbaidžānas ekspozīcijas izstādi Kolumbijā un Argentīnā. ●

GOBUSTĀNAS
NACIONĀLĀ
KULTŪRVĒSTURES
REZERVĀTA
MUZEJA IZSTRĀDEI

VAJADZĒJA:

18 MĒNEŠUS
50 CILVĒKU
KOMANDU
384 SAPULCES
33 VĪZAS
285 LIDOJUMUS
4 KRAVAS AUTO
AR 11 TONNĀM
MATERĪĀLU